

Poznań, 22 lutego 2022r.

Prof. UAM dr hab. Piotr Piasecki OMI
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Szkoła Nauk Humanistycznych
Wydział Teologiczny
Zakład Teologii Systematycznej
piasecki@amu.edu.pl

Recenzja rozprawy doktorskiej ks. mgra lic. Adama Wińskiego, *Paradygmat Nowej Ewangelizacji w dokumentach i praktyce Kościoła na Kubie*, napisanej pod kierunkiem ks. prof. ucz., dra hab. Tomasza Szyszki, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Wydział Teologiczny, Warszawa 2022, ss., 288.

Papież Benedykt XVI mówiąc o celu ewangelizacji podkreśla, że zawsze sprowadza się on do autentycznego doprowadzenia każdego człowieka do spotkania z Chrystusem oraz do jeszcze większego uzdolnienia Kościoła do przekazu w sposób przekonywujący i zrozumiały ewangelicznego orędzia. Ta misja Kościoła dziś staje się przez to *nowa*, lecz nie w sensie treści, ale duchowego zapału, otwartości na łaskę Ducha Świętego, który odkrywa na nowo moc Ewangelii i który zawsze odnawia Kościół; *nowa* w poszukiwaniu sposobów najbardziej adekwatnych, by móc otworzyć się i przyjąć moc Ducha Świętego, *nowa* co do sposobów dostosowanych do obecnej epoki i różnych życiowych sytuacji; w końcu *nowa*, ponieważ jest równie konieczna w krajach, które już dawniej przyjęły Ewangelię jak i tam gdzie dopiero ona dociera¹.

Oslabienie dynamizmu ewangelicznego, a czasami jego paraliż wśród głosicieli Ewangelii są oznaką kryzysu ich tożsamości chrześcijańskiej, trudności z interioryzacją daru wiary, z jej dostrzeganiem i przeżywaniem jej z zapałem. Często wiara więc bywa traktowana jako sfera przyzwyczajzeń, sprowadzana do wspomnienia przeszłości historii zbawienia, stąd traci ze swojej aktualności i nowości w Chrystusie. Św. Paweł przynaglany

---

¹ Por. Benedykt XVI, *Homilia podczas I Nieszporów Uroczystości św. Piotra i Pawła*, http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/homilies/2010/documents/hf_ben-xvi_hom_20100628_vespri-pietro-paolo_fr.html [dostęp 15.02.2022]

koniecznością ewangelizacji woła i przypomina: *Biada mi, gdybym nie głosił Ewangelii* (1 Kor 9, 16). Potrzeba zatem nowego entuzjazmu głoszenia misji, która przecież jak zauważa Jan Paweł II; *wyływa nie tylko z formalnego nakazu Pańskiego, ale i z głębokich wymogów życia Bożego w nas* (RMis 11). Wyływa z naszej chrzcielnej konsekracji.

Jedną z wielkich trudności, która ogranicza ewangelizacyjne przebudzenie we współczesnym Kościele, bywa często osłabła nadzieja, co prowadzi do zaniku autentycznej duchowości. Nierzadko skupiamy się na porażkach, takich jak: opór adresatów, negatywne sygnały pochodzące z sekularyzowanych społeczeństw, niemoc w odniesieniu do dziejących się w świecie przemian. Jedną z poważniejszych konsekwencji tego stanu jest znaczne osłabienie lub wręcz brak ewangelicznej niecierpliwości w gorliwej trosce o „zbawienie dusz”.

Wobec powyższych trudności interweniuje sam Bóg i roznieca ducha nowej ewangelizacji w całym Kościele. Nowa ewangelizacja jest bowiem darem dla Kościoła. Pod wpływem działania Ducha Świętego Kościół dojrzewa w swojej misji, rozumie ją bardziej i próbuje realizować stosownie do współczesnych wyzwań. Co więcej, nowa ewangelizacja jako dar umożliwia i ułatwia odkrycie zbawczego miłosierdzia Boga w Jezusie Chrystusie dla całej ludzkości. Świadomość wyzwań nowej ewangelizacji powinna zatem mobilizować do działania każdego wierzącego, nie tylko specjalistów czy elity, we wszystkich domenach życia ludzkiego jak: rodzina, edukacja, parafia, diakonia, ludowa pobożność, środki masowego przekazu, sztuka, kultura, etc. Stąd dzieło nowej ewangelizacji nie obejmuje tylko duszpasterstwa skupionego na tych, którzy już są w Kościele, ale pragnie dotrzeć do tych, którzy są poza jego burtą. Dlatego ze swojej natury Kościół dzięki głoszonej Ewangelii może wciąż rozwijać się i rozprzestrzeniać, jak to trafnie ujął Beda Czcigodny: *Kościół rodzi każdego dnia Kościół*².

Paweł Apostoł zwracając się do Kolosan uzależnia wzrost Kościoła od jego żywotności: *Podobnie jak jest na całym świecie, tak również i u was, owocuje ona [Ewangelia] i rośnie od dnia, w którym usłyszeliście i poznali łaskę Boga w jej prawdzie* (Kol 1, 6). W trosce o rozkrzewianie wiary, Kościół powinien skupiać się na stworzeniu odpowiednich warunków do wzrostu, a sam wzrost pozostawić Bogu, który go powoduje (por. 1 Kor 3, 6). Stąd powinien starać się przewycięzać wszelkie przeszkody na drodze dynamizmu wiary. Zadyszka i artretyzm powodowany nadmiernym zainteresowaniem sobą sygnalizuje stan chorobowy i trzeba wielkiej odwagi, by podjąć odpowiednią terapię.

² *Explanatio Apocalypsis*, lib. II, 12: PL 93, 166.

Właściwą ilustracją takiego chorobowego stanu lokalnych wspólnot może być opis z Apokalipsy: *Listy do siedmiu Kościołów, które są w Azji* (Ap 1 – 3). Natomiast kryterium dobrego zdrowia i żywotności Kościoła jest jego zdolność do podjęcia misji ewangelizacyjnej. Nowa ewangelizacja zatem jest najlepszą terapią dla ożywienia i umocnienia współczesnego Kościoła.

Rozkrzewianie wiary pociąga za sobą wzrost liczbowy członków Kościoła jak i ich dojrzałość w wymiarze teologalnym, czyli głębię i intensywność zjednoczenia z Bogiem. Nie zawsze jednak liczebność wspólnot lokalnych jest duża. Nie to jednak jest problemem, że Kościół znajduje się w mniejszości, ale że bywa programowo marginalizowany w wielu zlaicyzowanych społeczeństwach, do których można zaliczyć także kubańskie. Pocięciem jednak faktem jest to, że tylko niewielką ilość soli dodaje się do potraw i uzyskują one odpowiedni smak. Podobnie znikoma ilość zaczynu w cieście powoduje jego wzrost. Tak samo mały płomyk światła może oświetlić całe pomieszczenie. J. Ratzinger posługując się takimi ewangelicznymi parabolami sugeruje proces *personalizacji wiary*³. Chodzi o to, aby dopomóc dzisiejszym katolikom, by mogli świadomie wyznawać w pierwszej osobie: *ja wierzę* i potrafili uzasadnić swoją wiarę oraz umieli *żyć w świecie nie będąc z tego świata*, zaznaczając przy tym, w sposób widzialny i rzeczywisty swoją w nim często kontestującą obecność, jako członków wspólnoty Kościoła. Katolicka tożsamość nie może sprowadzać się bowiem do roli zewnętrznej etykiety, czy kulturowego bagażu współczesnych społeczeństw. Natomiast wymaga radykalnej, głębokiej i osobistej więzi z żywym Chrystusem, co dopiero warunkuje prawdziwe życie ewangeliczne owocujące świadectwem wiary.

I. Cel, metoda, źródła rozprawy i jej treść

Celem rozprawy doktorskiej, którą przygotował ks. Wiński, jest próba ukazania paradygmatu nowej ewangelizacji „w codziennej praktyce” Kościoła na Kubie, przemyślanej i zaproponowanej w perspektywie dokumentów Kościoła dotyczących wyspy bezpośrednio, jak również pośrednio (s. 13). Stąd Autor poddaje analizie treść tych dokumentów i wskazuje na ich aplikację w dynamice pracy duszpasterskiej w określonym czasookresie istnienia i działania tego lokalnego Kościoła. W tym celu ks. Wiński deklaruje metodę jaką zamierza stosować: „krytyczna analiza dokumentów oraz ich aplikacji, wskazań praktycznych do duszpasterstwa” (s. 15): „aby pokazać proces rozwoju i stopniowego dojrzewania Kościoła na Kubie do wypełniania dzieła Nowej Ewangelizacji” (s. 15). Kluczem interpretacji

³ J. Ratzinger, *Sól ziemi: chrześcijaństwo i Kościół katolicki na przełomie tysiącleci: z kardynałem rozmawia Peter Seewald*, Kraków 1997, s. 30.

dokumentów jak zaznacza ks. Wiński jest „repcja zwrotna”, czego na tym etapie Autor jeszcze nie wyjaśnia. Same źródła, przede wszystkim odnośne dokumenty Kościoła, Autor we *Wstępie* wylicza dość obficie i je charakteryzuje pod kątem wykorzystania do opracowania zamierzonego tematu dysertacji (s. 15-19).

Autor dysertacji podzielił ją na pięć części (rozdziałów). Szczegółowo ich zawartość przedstawia we *Wstępie* pracy (s. 19-21). Kolejność rozdziałów uporządkowana jest w sposób właściwy i logiczny. Rozdziały poprzedza Wykaz skrótów i Wstęp. Tradycyjne po opracowaniu tematu w poszczególnych rozdziałach jest Zakończenie, które zawiera podsumowanie i wyartykułowanie najważniejszych wniosków. Na końcu jest umieszczony Wykaz bibliograficzny i dodatkowo Aneksy. Praca w sumie liczy 288 stron znormalizowanego tekstu.

II. Formalne i merytoryczne walory rozprawy.

Rozprawa doktorska ks. Wińskiego niewątpliwie stanowi cenny wkład w opracowanie kwestii recepcji wskazań zawartych w odnośnych dokumentach ku zdefiniowaniu modelu nowej ewangelizacji właściwego dla Kościoła na Kubie. Autor w sposób spójny prezentuje fenomen kształtowania się specyficznego modelu funkcjonowania Kościoła na przestrzeni pięciu wieków, z którego wyłania się współcześnie paradygmat nowej ewangelizacji jako narzędzie rozkrzewiania wiary na wyspie. Doktorant czyni to w głównie w kluczu trzech metod badawczych: analitycznej, historycznej i porównawczej oraz syntetycznie opisuje wyniki badań.

Autor trafnie dobrał problematykę badawczą rozprawy ze względu na jej oryginalność i specyfikę. Temat tak szeroko nie był jeszcze opracowany. A szczególnie prawie nie znany dla posługujących się językiem polskim. Także stosuje oryginalne rozwiązania badawcze dzięki odpowiedniej procedurze, czyli realizuje w sposób uporządkowany poszczególne etapy badań, stosuje odpowiedni system metod i wykorzystuje właściwe techniki oraz narzędzia. Szczególnie chodzi o ukazanie długiego procesu kształtowania się współczesnego paradygmatu nowej ewangelizacji jako owocu wskazań Magisterium, refleksji teologiczno-pastoralnej oraz przeżywanego osobliwego doświadczenia wiary i ewangelizacji wspólnoty Kościoła na Kubie.

Autor w toku właściwych badań osiągnął cel rozprawy w stopniu wystarczającym. Dysertacja ks. Wińskiego charakteryzuje się pasją naukowych dociekań, szczególnie przejawia się to w analizie dokumentów Kościoła w ukazaniu ich silnego oddziaływania w

budzeniu świadomości określonej tożsamości katolików na Kubie. Również Autor zauważa ruch oddolny, refleksja nad własnym doświadczeniem wiary stawała się wyzwaniem w redakcji dokumentów, w których zostały podjęte i opisane konkretne wątki i podane odpowiednie rozwiązania teologiczno-duszpasterskie.

Autor dysertacji włożył wiele trudu w jej przygotowanie. W sposób właściwy dobrał te dokumenty, które adekwatnie dotyczyły przedmiotu badawczego rozprawy. Również sięgnął do bogatej literatury pomocniczej i porównawczej. Na tle istniejącej wiedzy ks. Wiński wyraziście wyartykułował nowatorski aspekt modelu nowej ewangelizacji w szerokim wachlarzu różnych jej areopagów, które skupiają się wokół konkretnych wyzwań Kościoła na Kubie. Całościowo ukazuje przedmiot badawczy zaczynając od uwarunkowań historycznych w początkach ewangelizacji wyspy, następnie wskazując na kluczowy moment jakim była dyktatura Fidela Castro, poprzez zdefiniowanie działań ewangelizacyjnych: opcja preferencyjna na rzecz ubogich, w kontekście zaangażowania w nią osób duchownych, konsekrowanych i świeckich, jak również znaczenie rodziny, religijności ludowej oraz promocji ludzkiej. W perspektywie dokumentu z Santo Domingo (1992) pt. Nowa Ewangelizacja, promocja ludzka, kultura chrześcijańska, Autor dysertacji ukazał znaczenie kościelnych wspólnot podstawowych w dziele Nowej Ewangelizacji oraz problem ateizacji, wielorakich synkretyzmów, jak również potrzebę dialogu (także w kierunku przebaczenia i pojednania). Wszystkie wskazane tematy teologiczne zostały na nowo podjęte i ukonkretnione w dokumentach i praktyce Kościoła na Kubie, a szczególnie w dokumencie ENEC. Właśnie swoiste związki pomiędzy dokumentami CELAM a dokumentami i praktyką ewangelizacyjną na Kubie zostały dokładnie omówione w niniejszej dysertacji.

III. Wnioski

Praca doktorska w całości jest rzetelna. Stawiane w tezie wnioski są kompletne i wzajemnie się uzupełniają. Proponowane rozwiązanie w postaci modelu nowej ewangelizacji jest w teorii i praktyce oryginalne. Praca została napisana poprawnym językiem nie budzącym zastrzeżeń. Doktorant wykazał się umiejętnością pracy twórczej i badawczej. Prezentowana przez ks. Wińskiego dysertacja w moim przekonaniu spełnia wszelkie ustawowe wymagania i standardy.

Pewnym nieznacznym niedociągnięciem może być brak wyraźnego wyartykułowania metod badawczych stosowanych przez Doktoranta. We Wstępie deklaruje: „Metodą przyjętą w pracy jest krytyczna analiza dokumentów oraz ich aplikacji praktycznych, aby pokazać proces rozwoju i stopniowego dojrzewania Kościoła na Kubie do wypełniania dzieła Nowej

Ewangelizacji. Kluczem do interpretacji dokumentów i praktyki duszpasterskich na wyspie jest recepcja zwrotna, która jest fenomenem na Kubie” (s. 15). W praktyce stosuje więcej metod: syntezę, porównania, obserwacje, metodę indywidualnych przypadków, heurystykę, historyczną.

W tym kontekście kieruję do Doktoranta prośbę o dokładniejsze wyjaśnienie na czym polega metoda „recepcji zwrotnej”, która jak twierdzi Doktorant jest „fenomenem na Kubie”.

Drugie moje pytanie dotyczy kwestii: jakie kierunki badań celem pogłębienia refleksji teologicznej nad modelem nowej ewangelizacji na Kubie należy podjąć dziś, szczególnie w nurcie rozpoczętego procesu synodalnego w Kościele Powszechnym.

Opracowanie podjętego problemu jest poprawne metodycznie i erudycyjnie pod względem merytorycznym. Podniesione w recenzji zastrzeżenia, pytania czy wątpliwości mogą być przedmiotem dyskusji. Autor bez żadnych wątpliwości zrealizował stawiany cel. Recenzowana rozprawa jest w pełnym znaczeniu dziełem naukowym i spełnia wymagania stawiane przez Ustawę z dnia 14 marca 2003 roku art. 31 o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789). Dlatego stawiam wniosek do Rady Dyscypliny Wydziału Teologii Uniwersytetu Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Warszawie o kontynuowanie przewodu doktorskiego ks. mgra lic. Adama Wińskiego.

o. Piotr Piasecki OMI

prof. UAM dr hab. Piotr Piasecki OMI